

KFA FUARCILIK
Küresel Fuar Acentesi
Global Fair Agency

COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE RUSYA'DA GENEL SEKTÖR RAPORU

HAZİRAN 2020

İÇİNDEKİLER

GRAFİK LİSTESİ	3
ŞEKİL LİSTESİ.....	3
TABLO LİSTESİ	3
KISALTMALAR	3
1. COVID-19 SALGINININ RUSYA'YA ETKİSİ	3
1.1. RUSYA'DA GENEL DURUM	3
1.2. COVID-19 SALGINININ RUSYA'YA OLUMSUZ ETKİLERİ	4
1.3. COVID-19 SÜRECİNDE RUSYA GENELİNDE ALINAN TEDBİRLER	6
2. RUSYA PAZARINDA GÜNCEL DURUM	9
2.1. RUSYA'NIN DIŞ TİCARET VERİLERİ	9
2.2. RUSYA'NIN DIŞ TİCARETİNDE PAZAR PAYINA SAHİP ÜLKELER	10
2.3. RUSYA'NIN DIŞ TİCARETİNDE PAZAR PAYINA SAHİP ÜRÜNLER.....	12
3. COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE RUSYA-ÇİN İLİŞKİLERİ	14
4. RUS PAZARINDA TÜRKİYE'NİN ÖNE ÇIKABİLECEĞİ HEDEF SEKTÖRLER.....	17
4.1. MAKİNE SEKTÖRÜNDE ÖNE ÇIKABİLECEK ÜRÜNLER.....	19
4.2. DEMİR-ÇELİK SEKTÖRÜNDE ÖNE ÇIKABİLECEK ÜRÜNLER	20
4.3. TEKSTİL SEKTÖRÜNDE ÖNE ÇIKABİLECEK ÜRÜNLER.....	21
4.4. OTOMOTİV SEKTÖRÜNDE ÖNE ÇIKABİLECEK ÜRÜNLER	21
5. BURSA İLİNİN RUSYA İLE DIŞ TİCARETİ.....	22
6. KAYNAKÇA	24

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Rusya’da COVID-19 Salgını Günlük Verileri	3
Grafik 2: Rusya’nın Yıllık Bazda Dış Ticaret Verileri (1000 \$).....	9
Grafik 3: 2004-2018 Yılları Arasında Rus-Çin Ticareti (Milyar \$).....	16

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Rus Hükümetinin Covid-19 Salgınından Etkilenen İşletme/Sektörlere Para Yardımı Desteği(Milyar Rus Rublesi).....	6
--	---

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Rusya’nın İlk Çeyrek Bazında Dış Ticaret Verileri (1.000 \$)	10
Tablo 2: Rusya’nın İhracatında Ülkelerin Payı (1.000 \$)	10
Tablo 3: Rusya’nın İthalatında Ülkelerin Payı (1.000 \$)	11
Tablo 4: Rusya’nın Dünyaya İhracatında İlk 30 Sırada Yer Alan Ürünler (6’lı GTİP Kodlu) (1.000 \$).....	12
Tablo 5: Rusya’nın Dünyaya İthalatında İlk 30 Sırada Yer Alan Ürünler (6’lı GTİP Kodlu) (1.000 \$)	13
Tablo 6: Rusya’nın Çin ile Dış Ticareti (1.000 \$)	16
Tablo 7: Türkiye’nin Rusya’ya İhracatında Potansiyeli Artan Ürünler (1.000 \$)	17
Tablo 8: Türkiye’nin Rusya’ya Makine Sektörü İhracatında Potansiyeli Artan Ürünler (1.000 \$).....	20
Tablo 9: Türkiye’nin Rusya’ya Demir-Çelik Sektörü İhracatında Potansiyeli Artan Ürünler (1.000 \$).....	20
Tablo 10: Türkiye’nin Rusya’ya Tekstil Sektörü İhracatında Potansiyeli Artan Ürünler (1.000 \$)	21
Tablo 11: Türkiye’nin Rusya’ya Otomotiv Sektörü İhracatında Potansiyeli Artan Ürünler (1.000 \$)	22
Tablo 12: Bursa İlinin Rusya ile Dış Ticareti (\$)	22
Tablo 13: ÖTS’ye Göre Bursa İlinin Rusya ile Dış Ticareti (\$)	23

KISALTMALAR

- AB: Avrupa Birliği
ABD: Amerika Birleşik Devletleri
COVID-19 : Korona Virüs Hastalığı – 19
GSYİH: Gayrisafi Yurt İçi Hasıla
GTİP: Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
KDV: Katma Değer Vergisi
KOBİ: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
ÖTS: Özel Ticaret Sistemi
GSYİH: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
IMF: Uluslararası Para Fonu
TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu
OPEC: Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü
WHO: Dünya Sağlık Örgütü
MOODY’S: Amerikan Kredi Derecelendirme Kuruluşu
vs: vesaire
vb: ve benzeri

1. COVID-19 SALGINININ RUSYA'YA ETKİSİ

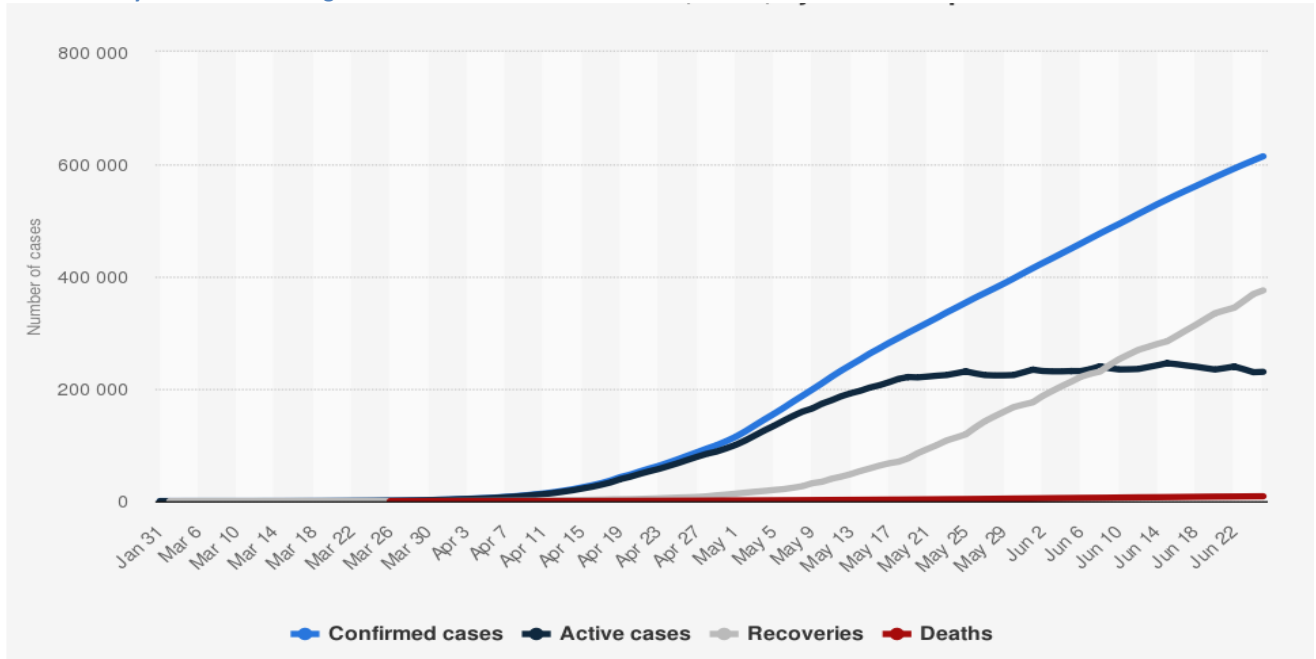
1.1. RUSYA'DA GENEL DURUM

Rusya'da, ilk Covid-19 vakaları 31 Ocak'ta Tümen ve Sibirya'nın güneyindeki Transbaykal bölgelerinde 2 Çin vatandaşında tespit edilmişti. İlk Covid-19 kaynaklı ölüm ise 19 Mart'ta başkent Moskova'da 79 yaşındaki bir kadının hayatını kaybetmesiyle gerçekleşmiştir. Martın sonundan itibaren sınırlarını kapatan Rusya, salgının artmasıyla "yüksek hazırlık durumu"na geçmiştir. Moskova başta olmak üzere ülkenin bazı bölgelerinde sokağa çıkma kısıtlamaları getirilmiş, market ve eczaneler hariç tüm mağazalar, restoran, kafe, eğlence, kültür ve spor merkezleri kapatılmıştır. Moskova'nın yanı sıra ülkenin bazı bölgelerinde Covid-19 nedeniyle alınan tüm tedbirlerin 31 Mayıs'a kadar uzatılması yönünde karar alınmıştır. Taksiler dahil toplu taşıma araçları, iş yerleri, marketler ve kalabalık ortamlarda maske ve eldiven takmak zorunlu hale getirilmiştir. Rusya Başbakanı Mihail Mişustin, İnşaat Bakanı Vladimir Yakuşev, Kültür Bakanı Olga Lyubimova ve Rus Parlamentosunun alt kanadı Duma'daki bazı milletvekillerinde Covid-19 tespit edilmişti. Kremlin Sözcüsü Dmitriy Peskov da Covid-19 testinin pozitif çıktığını açıklayarak, hastanede tedavi gördüğünü belirtmişti. 27 Nisan 2020'de Rusya'da saptanan virüs vaka sayısı Çin'deki vaka sayısını aşmış ve nisan ayının sonunda ise Rusya 100.000 vaka sayısına ulaşmıştır.

Vaka Değerlendirmesi

25 Haziran 2020 itibariyle Statista'da yayınlanan verilere göre Rusya'daki COVID-19 kaynaklı toplam vaka sayısı, en son görülen 7.113 yeni vaka ile birlikte 613.994'e ulaşmıştır. Bu vakalardan 230.225 tanesinin aktif vaka olduğu belirtilmiştir. Salgın nedeniyle ölen toplam kişi sayısı ise 25 Haziran tarihinde 8.605 olarak gerçekleşmiştir. İyileşen toplam hasta sayısı 375.164 olarak kaydedilmiştir. Bu verilerle birlikte Rusya, 5 Haziran itibariyle dünya genelindeki toplam vaka sayısı sıralamasında 3. sırada yer almasına rağmen ölüm oranları diğer ülkelere göre oldukça düşük kalmıştır, bu durum Rusya ve dünya medyasında bazı tartışmalara sebebiyet vermiştir.

Grafik 1: Rusya'da COVID-19 Salgını Günlük Verileri

Kaynak: STATİSTA

Mavi renk toplam vaka sayısını, siyah renk aktif vaka sayısını, gri renk toplam iyileşen hasta sayısını ve kırmızı renk toplam ölü sayısını ifade etmektedir.

1.2. COVID-19 SALGINININ RUSYA'YA OLUMSUZ ETKİLERİ

Ekonomik Veriler

Rusya ekonomik kalkınma bakanı Maksim Reşetnikov, Rus devlet kanalı Rossiya 1'e verdiği mülakatta, Kovid-19 salgını çerçevesinde ülke ekonomisine dair değerlendirmelerde bulunmuştur.

Kovid-19 salgını nedeniyle ülkede çok sayıda kısıtlayıcı tedbir alındığını anımsatan Reşetnikov, "Rus ekonomisi Kovid-19 önlemleri nedeniyle günde 100 milyar ruble (yaklaşık 1,3 milyar dolar) kaybediyor. Bu sırtlanmak zorunda kaldığımız büyük bir kayıp." diye konuşmuştur.

Ülkedeki sağlık sisteminin salgınla mücadele edebileceğine dair güvenin tazelenmesiyle kısıtlamaların kademeli olarak kaldırılacağına işaret eden Reşetnikov, "Bu yıl bütçe açığının GSYH'ye oranı %5 olabilir. Söz konusu açık büyük oranda birikmiş rezervlerden karşılanacak." demiştir.

Uzmanlar, öncü tahminlere göre, geçen yıl %1,3 oranında büyüyen Rus ekonomisinin bu yıl %5 küçülmesini bekliyor. Maliye Bakanı Anton Siluanov 20 Şubat'ta Rusya'nın Çin ile ticaretin azalması nedeniyle her gün yaklaşık 1 milyar ruble kaybettiğini söyledi. 5 Mart'ta Rusya Tur Operatörleri Birliği başkanı Rusya'nın turizm sektörünün koronavirüsün etkisi nedeniyle 27 milyar ruble zarar gördüğünü açıkladı. Salgının bir sonucu olarak, fabrika üretimi ve ulaştırma talebi düşerek petrol için genel talebi düşürdü ve bu durum petrol fiyatlarının düşmesine neden oldu. Bu, 5 Mart'ta Viyana'da bir OPEC zirvesinin gerçekleşmesine yol açtı ve zirvede OPEC, petrol üretimini yılın ikinci çeyreğine kadar günde 1,5 milyon varil daha azaltmayı kabul etti. OPEC, Rusya ve OPEC üyelerini OPEC kararına uymaya çağırdı. Rusya bu duyurudan sonra petrol fiyatlarının %10 düşmesi ile birlikte OPEC'in bu isteğini reddetti ve OPEC ile partnerliğini bozdu. 8 Mart'ta Suudi Arabistan Rusya ile petrol fiyatı savaşı başlattı ve petrol fiyatında %30 civarında büyük bir düşüş gerçekleşti. Fiyat savaşı, devam etmekte olan küresel borsa çöküşünün en önemli nedenlerinden biri haline geldi ve petrol fiyatının düşmesi sonucunda Rus rublesi ABD doları karşısında dört yılın en düşük seviyesine ulaştı. 17 Mart'ta, Ulaştırma ve Federal Hava Taşımacılığı Ajansı başkanı Alexander Neradko salgın sırasındaki uluslararası uçuşların iptalinin birden fazla Rus havayolunu iflas etme tehdidinde bulunduğunu söyledi. Rus havayolları, Şubat ayında Çin'e yapılan uçuşların iptali nedeniyle tahmini 1.7 milyar ruble kaybetti. Neradko'ya göre, havayolları yıl sonuna kadar gelirlerinde 100 milyar ruble daha kaybedebilir.

23 Mart'ta Rusya'nın federal "sistemik açıdan önemli" şirketleri listesi yaklaşık 600 işletmeyi kapsayarak üç katına genişletildi. 24 Mart'ta Moskova Belediye Başkanı Sergey Sobyanin, kuruluşların emlak ve arazi vergileri üzerindeki ödemelerin ertelenmesi, kira ödemelerinin ertelenmesi, ticaret sözleşmelerinde sabit ödemelerin azaltılması ve ticaret ücretlerinin ödenmesi için son tarihlerin uzatılması gibi kararları işletmeleri desteklemek için yayınlamıştır.

25 Mart'ta Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, mikro, küçük ve orta ölçekli işletmeler için aşağıdaki önlemleri açıkladı: önümüzdeki altı ay için vergi ödemelerinin ertelenmesi (Rusya'nın katma değer vergisi hariç), sosyal güvenlik katkılarının boyutunu yarıya indirmesi, sosyal güvenlik katkı paylarını ertelemek, önümüzdeki altı ay için kredi geri ödemelerini ertelemek, para cezaları, borç tahsilatı ve alacaklıların borçlu işletmelerin iflasına ilişkin başvuruları hakkında altı aylık bir moratoryum oluşturmak. Ayrıca, 2021 yılında büyük mevduatlardan elde edilen gelir üzerinden yeni bir vergi getirilecek ve offshore vergileri artırılabilecektir. 25 Mart'ta, çevrimiçi alışveriş, perakende, mutfak ve diğer dokuz endüstriden oluşan birlikler, Başbakan Mishustin'e bir mektup göndererek, işletmelerinin olası bir çöküşü konusunda uyardılar ve ek destek

önlemleri istemişlerdir. 26 Mart'ta destek talebinde bulunan yayınevleri ve kitapçılar tarafından imzalanan bir dilekçe yayınlanmıştır. 30 Mart'ta otel ve restoran sahipleri hükümetten 1 yıllık vergi erteleme ve diğer mali tedbirleri istemiştir. Merkez Bankası desteğiyle Sberbank ve VTB Bank, çalışanlarına maaş ödemelerine yardımcı olmak için işletmelere altı aylık faizsiz kredi sunmaya başlamıştır. Avrasya Ekonomik Birliği 10 Nisan'dan 30 Haziran'a kadar tahıl ürünleri ve birçok sebze meyve ürünlerinin ihracatını yasakladığını duyurdu. 14 Nisan 2020'de Uluslararası Para Fonu(IMF) Rusya'nın gerçek GSYİH büyüme oranını "Büyük Kilitleme" olarak adlandırdığı 2020 yılı için -%5,5 olarak öngörmüştür. Uluslararası derecelendirme kuruluşu Moody's Nisan ayı sonunda Rusya'nın GSYİH'sının 2020'de %5.5 düşmesini ve 2021'de %2.2 büyümesini beklediğini söylemiştir.

Ticaret Verileri

Rusya'nın 2020 yılı şubat ayındaki ticaret ortaklarına baktığımızda ihracatta Çin (%15,6), Hollanda (%8,4), Almanya (%6,3) ve Türkiye (4,3) payla ilk 4 sırayı, ithalatta ise Çin (%20,5), Almanya (%10,4), Fransa (%5,7) payla ilk 3 sırayı paylaşmıştır, Türkiye bu sıralamada %2,3 pay ile 9'uncu sırada yer almıştır. Rusya Federasyonu'nda 2020 yılının Ocak-Nisan döneminde cari işlemler fazlası, yaklaşık %41 oranında bir düşüşle 23,5 milyar Dolar seviyesine gerilemiştir. 2019 yılının aynı döneminde cari fazla yaklaşık 40,1 milyar dolar seviyesinde tezahür etmişti. Cari fazlada görülen söz konusu düşüşte, azalan petrol fiyatları nedeniyle enerji ürünleri ihracatında vuku bulan düşüş ile toplam dış talepte görülen kötüleşme nedeniyle genel ihracatta vuku bulan azalış önemli bir rol oynamıştır. Bu nedenle; 2019 yılı Ocak-Nisan döneminde 61,6 milyar dolar seviyesindeki dış ticaret fazlası ise geçici verilere göre 2020 yılının aynı döneminde %42'lik bir azalışla 35,6 milyar dolara gerilemiştir.

Rusya Federasyonu tarafından, koronavirüse karşı mücadelede alınan muhtelif tedbirler kapsamında aralarında maske ve muhtelif medikal ürünlerin yer aldığı çeşitli eşyanın ihracatına 1 Haziran 2020 tarihine kadar kısıtlama getirilmiştir.

Rusya Federasyonu'nun ithalatında, Çin Halk Cumhuriyeti'nin ardından, ikinci sırada İsrail (139 bin ton, 135 Milyon ABD doları) ve üçüncü sırada Türkiye'nin (136 bin ton, 148 Milyon ABD doları) yer almaktadır. Bu kapsamda, Çin Halk Cumhuriyeti'nden Rusya Federasyonu'na, söz konusu ürünlerin ithalatına ilişkin muhtemel bir kısıtlama veya yasaklama gelmesi durumunda, söz konusu ithalat hacminin Türkiye'ye kolaylıkla kaydırılabilecektir.

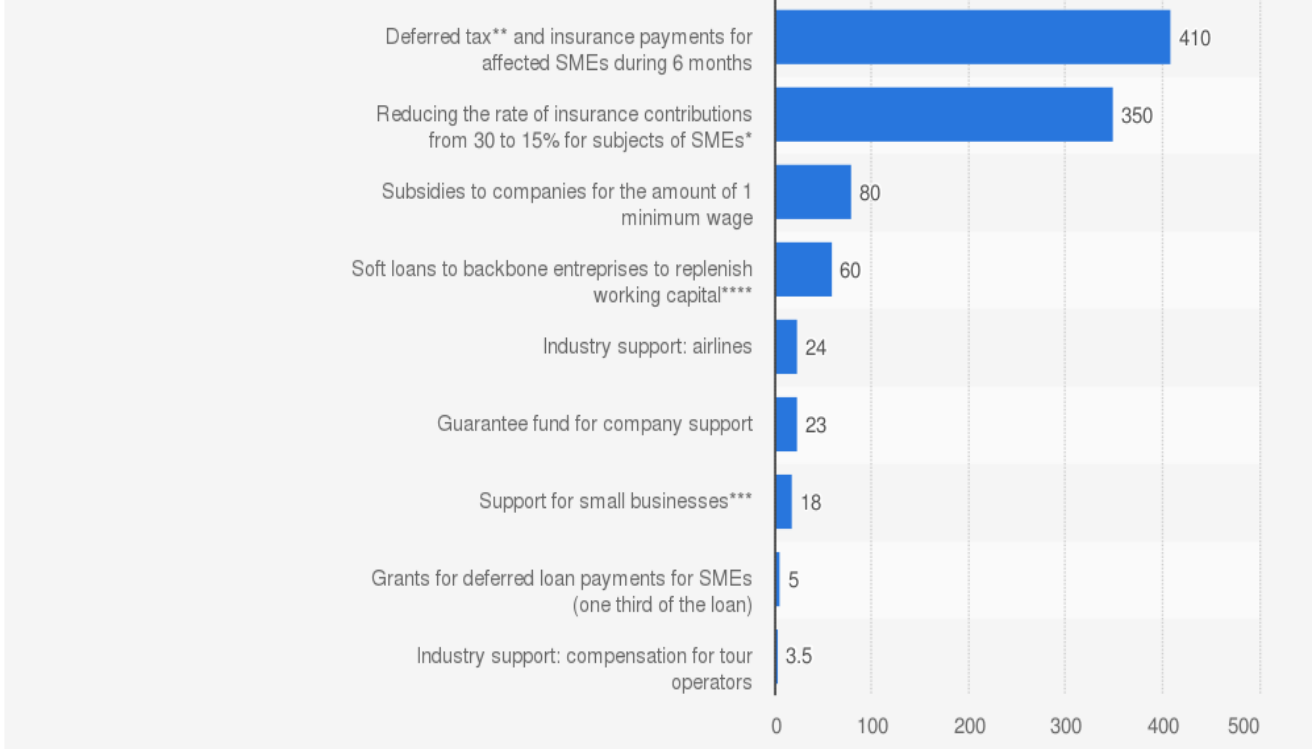
Sektörel Veriler

Salgın, bütün dünyada olduğu gibi Rusya Federasyonunu da olumsuz şekilde etkilemektedir. Sadece Moskova'da yeme-içme sektöründe 400 bin, kültürel organizasyonlarda 300 bin, Fitness ve spor içerikli hizmet veren işletmelerde 200 bin, Otellerde 160 bin, sergi ve fuar hizmetlerinde 30 bin ve sağlık endüstrisinde 30 bin kişi olmak üzere toplam 1 milyondan fazla insanın çalıştığı öğrenilmiştir. Salgının devam etmesi halinde, başkentte en az 500 bin kişinin işsiz kalabileceği beklenmektedir. Rus vatandaşlarının en çok ziyaret ettiği ülkeler arasında ülkemizin de yer aldığı göz önünde bulundurulduğunda bu yıl özelinde turizm gelirlerimizde ciddi bir düşüş yaşanacağı beklenmektedir. Ayrıca sosyal hayatın durma noktasına gelmesi ile ticari faaliyetlerinde ülke içerisinde yavaşlaması dolayısıyla iki ülkenin ticaretinin de geçen seneye kıyasla gerileyeceği değerlendirilmektedir.

Rus hükümet desteğinin en büyük hacmi, koronavirüs kaynaklı krizin üstesinden gelmek için Rusya'daki küçük ve orta ölçekli işletmelere yönelik olmuştur. Krizden etkilenen KOBİ'ler için ertelenmiş vergi ve sigorta ödemeleri 410 milyar Rus rublesi ile, devlet desteğinin en yüksek değerine sahip yardım türü olmuştur. İkinci

sırada 350 milyar Rus rublesi ile Kobiler için sigorta prim oranının %30'dan %15'e düşürülmesi ve üçüncü sırada ise 80 milyar Rus rublesi ile şirketlerin çalışanlarına maaşlarını ödeyebilmesi için devlet destekleri yer almıştır. Daha detaylı bilgi aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

Şekil 1: Rus Hükümetinin Covid-19 Salgınından Etkilenen İşletme/Sektörlere Para Yardımı Desteği(Milyar Rus Rublesi)

Kaynak: STATİSTA

1.3. COVID-19 SÜRECİNDE RUSYA GENELİNDE ALINAN TEDBİRLER

Rusya, karantina uygulayarak, potansiyel virüs taşıyıcılarına baskınlar yaparak ve karantina önlemlerini uygulamak için yüz tanıma kullanarak COVID-19'un ülkeye yayılmasını engellemek için önleyici tedbirlere başvurmuştur. Rusya'da bir krizi önlemek için alınacak önlemler arasında tıbbi maskelerin ihracatının yasaklanması, Moskova metrosunda rastgele kontroller ve okullar tarafından büyük ölçekli etkinliklerin iptali yer alıyor. Rus hükümeti, virüsten aşırı derecede etkilenmiş ülkelerden gelen yabancı vatandaşların Rusya'yı ziyaret etmesini önlemek için de önlemler almıştır. Rus tüketici sağlığı gözlemcisi Rospotrebnadzor turistlere Wuhan'ı ziyaret etmekten kaçınmaları ve Çin hayvanat bahçelerinden ve hayvan ve deniz ürünleri satan pazarlardan uzak durmalarını tavsiye etmiştir. Ajans ayrıca, WHO'nun tavsiyelerine dayanarak virüse karşı bir aşı geliştirilmesinin devam ettiğini söyledi. 144 Rus vatandaşı salgının ilk merkezi olan Wuhan'dan tahliye edildi ve 5 Şubat'tan itibaren iki hafta boyunca Tyumen ilinde karantinaya alındı. 4 Mart'ta Rusya, tıbbi maske, eldiven, bandaj ve koruyucu giysi ihracatını geçici olarak yasaklamıştır.

21 Mart'ta Rusya'nın Ermenistan, Belarus, Kırgızistan, Özbekistan, Sırbistan, Mısır, Venezuela, İran ve Kuzey Kore dahil 13 ülkeye 100.000'den fazla test kiti teslim ettiği açıklanmıştır. 22 Mart'ta, İtalya Başbakanı Giuseppe Conte ile yaptığı telefon görüşmesinin ardından Rusya cumhurbaşkanı Vladimir Putin, Rus ordusuna koronavirüs tarafından en çok etkilenen Avrupa ülkesi olan İtalya'ya tıbbi yardım göndermek üzere talimat verdi. 24 Mart'ta Moskova Belediye Başkanı Sergey Sobyenin bir toplantıda Cumhurbaşkanı Putin'e "ciddi bir durumun ortaya çıktığını" söyledi ve onaylanan vaka sayısının düşük olmasının test seviyesinin düşük olmasından kaynaklanabileceğini ve enfekte sayısının çok daha fazla olabileceğini söyledi. Krasnoyarsk'taki Crocus Expo, Moskova'daki Ulusal Ekonomi Başarıları Sergisi ve Patriot Park ve Saint Petersburg'daki Lenexpo

da dahil olmak üzere Rusya'da bir dizi mekan ve park geçici hastanelere dönüştürüldü. Rusya hükümeti tarafından alınan geniş çapta önemli tedbirler ise şu şekilde sıralanabilir.

- 31 Ocak'ta Başbakan Yardımcısı Tatyana Golikova, Rusya'nın Moskova Sheremetyevo Havalimanı'na uçuşlar hariç Çin'den gelen yabancıların girişini kısıtlayacağını söyledi.
- 20 Şubat'ta Çin vatandaşlarının ülkeye girişi yasaklandı. Bu geçici yasak, çalışma, özel, eğitimsel ve turistik amaçlı Rusya'ya giren Çinli vatandaşları kapsamıştır.
- 28 Şubat'ta Moskova, karantina önlemlerini ihlal ettiği iddia edilen 88 yabancıyı sınır dışı edeceğini duyurdu.
- Rusya, İran vatandaşlarının Rusya'ya girmesini yasakladı ve Güney Kore vatandaşlarının da 1 Mart'tan itibaren girişini kısıtlayacağını söyledi.
- İtalya, Almanya, Fransa ve İspanya'ya çift yönlü uçuşlar 13 Mart'tan itibaren sınırlandı. Rusya ayrıca İtalyan vatandaşlarına turist vizesi vermeyi durdurdu ve İtalya'dan gelen İtalyan vatandaşlarına ve yabancılara sınırlarını kapattı.
- 23 Mart'ta Rusya, Moskova'dan büyük başkentlere belirli uçuşlar hariç, dünyanın her yerinden ülkesine hava yolculuğunu engelledi.
- 25 Mart'ta Rus hükümeti, Rus vatandaşlarının akrabalarının ülkeye girişine izin vermek için seyahat yasağını gevşetti.
- 27 Mart'ta yurtdışındaki Rus vatandaşlarını ülkeye geri getirmek amaçlı uçuşlar hariç, tüm düzenli ve uluslararası uçuşlar askıya alındı.
- 28 Mart'ta Rus hükümeti, Belarus sınırı da dahil olmak üzere tüm otomobil, demiryolu, yaya, nehir veya diğer sınır kontrol noktalarını hava yolculuğu kısıtlamalarına benzer istisnalar dışında kapatmaya karar verdi. Yasak 30 Mart'ta uygulamaya konuldu.
- Moskova Hükümeti'nden gelen bir talebin ardından BlaBlaCar servisi 30 Mart'tan itibaren Rusya genelinde faaliyetlerini askıya almaya karar verdi.
- 24 Nisan 2020 tarihinde, Rusya Merkez Bankası yıllık bazda anahtar oranını %5.50'ye 50 baz puan düşürdü.
- Rusya Merkez Bankası, finansal piyasalardaki durumu yakından izlediğini açıkladı. 10 Mart ve 13 Mart tarihlerinde, bankacılık sektöründe yeterli likidite sağlamak için 500 milyar molozluk repo ihaleleri gerçekleştirmiştir. Ayrıca, iç piyasada döviz satmayı ve planlanan yerli forex alımlarını önceden yapmıştır. Son olarak, merkez bankası, bankaların ilaç ve tıbbi malzeme üreticilerine borç vermeyi sürdürmesini sağlamak için kredi riski ağırlıkları gibi bazı bankacılık düzenlemelerini kolaylaştırmıştır.
- Finansal kurumlar üzerindeki düzenleyici baskının azaltılması (Rusya Bankası tarafından verilen emirlerin yerine getirilmesi, zorunlu raporların sunulması vb. için son sürenin uzatılması)
- KOBİ işletmelerine çalışanlarına maaşlarını ödeyebilmeleri için altı aylık %0 faiz kredisi.
- 'Sistemik açıdan önemli' şirketlere %5 faiz kredisi (bu şirketlerin listesi Hükümet tarafından belirlenecek)

- Koronavirüs salgını nedeniyle seyahat operatörlerinin giderlerinin karşılanması için seyahat operatörlerine sübvansiyonlar(devlet desteği).
- Her Rus bölgesi, bu bölgedeki şirketlere uygulanacak destekleyici tedbirleri sağlayacak.
- KOBİ ihracatçılarına ve bayiliklere sübvansiyonlar.
- Ekonomiyi desteklemek ve karantinaya alınan vatandaşları gelir kaybını telafi etmek için 300 milyar RUB'a kadar mali rezerv oluşturulması
- 1 Ekim 2020 tarihine kadar, ağır hasar görmüş sektörlerdeki şirketler ve bireysel girişimciler için kira ödemelerinin ertelenmesi. Kiracı karantina önlemleri nedeniyle mülkü kullanamazsa karantina süresi boyunca kira ödemelerinde azalmaya gitme hakkına sahiptir.
- Yeni koronavirüs hastalığının yayılmasının sonuçları nedeniyle yüklenici tarafından yükümlülüklerin ihlali durumunda belirli hükümet sözleşmeleri için cezaların uygulanmaması.
- KOBİ'lere mal ve hizmetlerinin çevrimiçi pazarlarda tanıtımı için kısmi tazminat ödemesi (31.12.2020 tarihine kadar 700.000 Ruble'ye kadar)
- 2020 yılının ilk çeyreğinde(en geç 30 Ekim 2020) ve ikinci çeyreğinde(en geç 30 Aralık 2020) nakliye vergisi, emlak vergisi, arazi vergisinin ön ödemesi için erteleme.
- Uzmanlar enflasyondaki düşük seyrin Merkez Bankası'na indirim imkanı vereceğini, diğer yandan ekonomik canlanmaya katkı için Faiz indiriminin doğru bir karar olacağını vurguluyor. Banka, Kırım'ın ilhaki sonrası Rusya'da başlayan ekonomik krizde, Aralık 2014'te rublenin hızlı değer kaybı karşısında faizleri %17 gibi rekor bir seviyeye çekip kısa dönem bu seviyede tutarak "şok tedavi" uygulamıştı. Rublenin değerlenmesi ve ekonominin toparlanmasıyla yeniden faiz indirimi başlamıştı.
- Bazı şirketler, hidrokarbon üretiminden elde edilen ek gelir üzerinden KDV ve vergi ile ilgili vergi erteleme veya taksit uygulama hakkına da sahiptir.
- Şirketler, belirli koşullardan en az biri yerine getirildiğinde vergi erteleme / taksitlendirme hakkına sahiptir. (%10 daha az kazanç, kayıp)
- Tüm KOBİ'ler, 1 Nisan 2020'den itibaren asgari yasal ücreti aşan maaşlar için sigorta primlerine indirimli oranlar uygulayabilir.
- Sübvansiyonlar kullanılarak elde edilen mallar ve sabit kıymetler üzerinden KDV indirim yasağı KOBİ tarafından alınan sübvansiyonlar için geçerli değildir.
- İlk çeyrek için KDV iadelerinin sunulması ve sigorta primlerinin hesaplanması 15 Mayıs 2020'ye ertelendi.
- 2020 raporlama (vergi) döneminde aylık avans ödemesi yapan vergi mükellefleri, artık gerçek kâr üzerinden aylık avans ödemesine geçebilmektedir.
- 1 Mart'tan 31 Mayıs 2020'ye kadar işlenen vergi suçlarına vergi yaptırımını uygulanmasına yönelik bir erteleme.
- Devlet ve bölgesel hazine tahvillerine ilişkin faiz gelirleri için vergi muafiyetlerinin iptali.

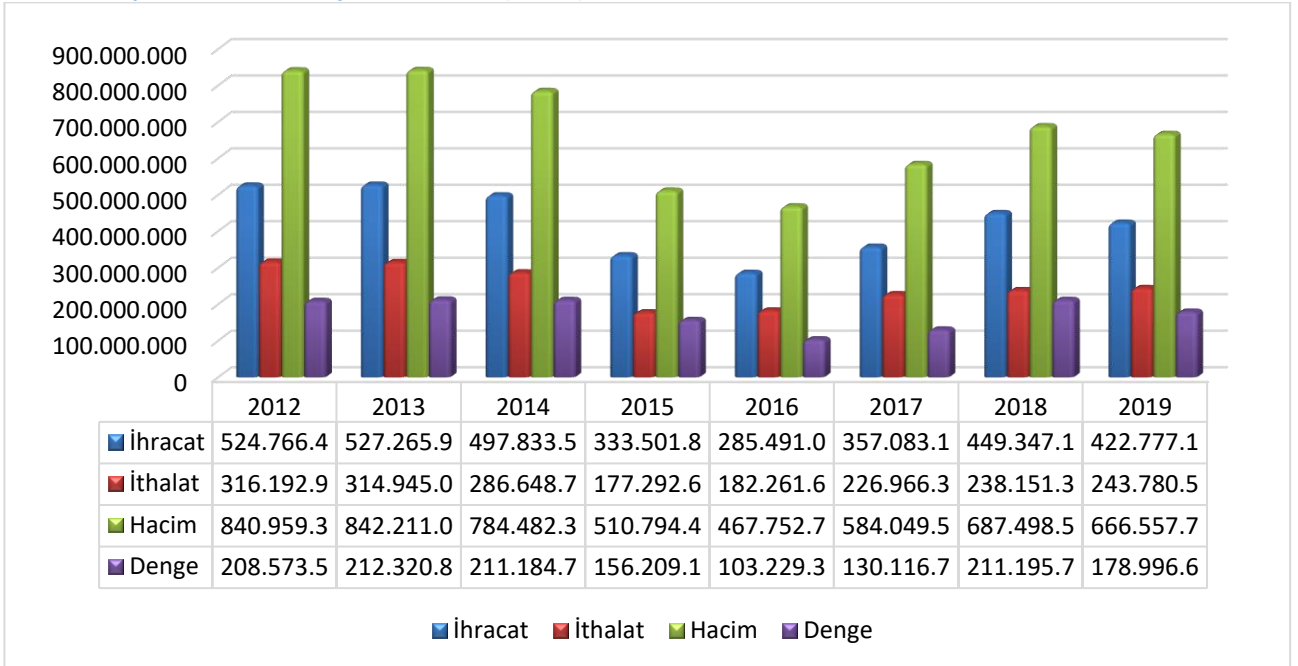
- Cumhurbaşkanının kararnamesine göre, Rusya'da 30 Nisan 2020'ye kadar belirli kuruluşlarda istihdam edilenler(sürekli faaliyet gösteren kuruluşlar, tıbbi ve eczane kuruluşları, insanlara gıda ve temel mallar sağlayan kuruluşlar, vb.) hariç ücretli çalışmama dönemi oluşturuldu.
- Cumhurbaşkanının kararnamesinde belirtilen tedbirler, belirli bölgelerdeki epidemiyolojik duruma bağlı olarak Rus bölgelerinin Başkanlarının kararları ile değiştirilebilir / belirlenebilir. Örneğin, Moskova'da işverenler çalışanların güvenliğini sağlamak koşuluyla çalışanlar ofise gitme hakkına sahiptir. Bu nedenle, Rusya'daki istihdam ilişkileri bölgeye bağlıdır.
- Kişisel koruyucu ekipman, dezenfektanlar, teşhis reaktifleri, belirli tıbbi ekipman ve malzemeler için ithalat gümrük vergilerinden muafiyet 30 Eylül 2020 tarihine kadar geçerlidir. Avrasya Ekonomik Birliği'nin ilgili kararı 16 Mart 2020 tarihinden itibaren ortaya çıkan hukuki ilişkiler için geçerlidir.

2. RUSYA PAZARINDA GÜNCEL DURUM

2.1. RUSYA'NIN DIŞ TİCARET VERİLERİ

Dünya bankası verilerine göre yaklaşık 1.7 trilyon dolarlık GSYH'si ile Rusya bu gelirin büyük çoğunluğunu topraklarından çıkardığı doğalgaza borçludur. Dünya genelinde ihracatçı ülkeler sıralamasında 14. sırada yer alan Rusya, ithalatçı ülkeler sıralamasında ise 21. sırada yer almaktadır. Rusya'nın son 8 yıldaki dış ticaret verileri incelendiğinde dış ticaret dengesi bakımından ticaret fazlası veren bir dengeye sahip olduğu görülmektedir. 2012-2014 yılları arasında ihracat miktarını arttıran Rusya, 2015, 2016 ve 2017 yıllarında ihracatta düşüşler yaşamış, 2018 yılında yeniden artış eğilimine girerek 449 milyar ve 2019 yılında 422 milyar dolar ihracat gerçekleştirmiştir. 2019 yılında dünya genelinde yapılan 18.7 trilyon dolarlık toplam ihracatın %2,3'ü Rusya tarafından gerçekleştirilmiştir. Rusya'nın ithalatı ele alındığında ise ithalat miktarlarının dalgalı bir seyir izlediği ve 2015 yılında 177 milyar dolar ile son 8 yılın en düşük seviyesinin yaşandığı görülmektedir. 2012 yılında 316 milyar dolar ile 8 yılın en yüksek değeri kaydedilmiş olup 2019 yılında Rusya'nın dünyadan ithalatı 243 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılında dünya genelinde gerçekleştirilen toplam 19 trilyon dolarlık ithalatta Rusya %1,3 pay ile 21'inci sırada yer almıştır.

Grafik 2: Rusya'nın Yıllık Bazda Dış Ticaret Verileri (1000 \$)

Kaynak: Trade Map, 2012-2019

Rusya'nın 2019 ve 2020 yıllarındaki dış ticaret verileri incelendiğinde. İhracat bağlamında 2020 yılında en fazla düşüşün yaşandığı ay bir önceki yılın aynı dönemine göre %54,2 azalmanın yaşandığı nisan ayı olmuştur. 2020 Ocak ayında 2019'un aynı dönemine göre ihracatta aylık %4,8 azalma gerçekleşmiştir, bu dönemde ithalat ise bir önceki yılın ocak ayına göre %3,2 artış göstermiştir. 2020 Şubat ayı ithalatı ise bir önceki yılın aynı dönemine göre sadece %1,5 oranında artış göstermiş olup nisan ayı ithalatında ise bir önceki aynı döneme göre %26,6'lık ciddi bir düşüş yaşanmıştır. Bu dalgalanmalardaki en büyük etken coronavirüs pandemisi olarak göze çarpmıştır.

Tablo 1: Rusya'nın İlk Çeyrek Bazında Dış Ticaret Verileri (1.000 \$)

	İhracat		Değişim Oranı (%)	İthalat		Değişim Oranı (%)
	2019	2020		2019	2020	
Ocak	32.395.499	30.904.525	-4,8	15.578.571	16.078.222	3,2
Şubat	35.151.531	28.535.564	-23,1	17.610.923	17.884.162	1,5
Mart	37.208.007	30.086.328	-23,6	20.177.622	19.487.066	-3,5
Nisan	36.591.045	23.729.042	-54,2	21.032.949	16.604.783	-26,6
4 Aylık Toplam	141.346.082	113.255.459	-24,8	74.400.065	70.054.233	-6,2

Kaynak: Trade Map, 2019-2020

2.2. RUSYA'NIN DIŞ TİCARETİNDE PAZAR PAYINA SAHİP ÜLKELER

Son 3 yılda Rusya'nın ihracat gerçekleştirdiği ülkeler incelendiğinde en önemli ihracat ortağının %13,4 pay ile Çin olduğu görülmektedir. Çin'i %10,6 ile Hollanda ve %6,6 ile Almanya takip etmektedir. Türkiye, Rusya'nın ihracat gerçekleştirdiği pazarlar arasında %5 pay ile 4'üncü sırada yer almaktadır.

Tablo 2: Rusya'nın İhracatında Ülkelerin Payı (1.000 \$)

ÜLKE	2017	2018	2019	2019 Yılı Pay Dağılımı
DÜNYA	357.083.135	449.347.157	422.777.167	%100
ÇİN	38.922.044	56.040.503	56.791.577	%13,4
HOLLANDA	35.611.335	43.470.987	44.788.952	%10,6
ALMANYA	25.747.379	34.096.334	28.049.481	%6,6
TÜRKİYE	18.220.741	21.345.044	21.063.254	%5
BELARUS	18.424.583	21.819.797	20.544.970	%4,9
KORE	12.345.338	17.832.181	16.357.313	%3,9
İTALYA	13.838.765	16.405.936	14.341.995	%3,4
KAZAKİSTAN	12.323.913	12.923.333	14.050.846	%3,3

BİRLEŞİK KRALLIK	8.746.712	9.769.710	13.272.051	%3,1
ABD	10.735.054	12.534.204	13.189.312	%3,1
POLONYA	11.577.653	16.540.213	12.448.718	%2,9
JAPONYA	10.500.532	12.453.419	11.353.033	%2,7
FİNLANDİYA	8.641.739	11.372.605	10.080.744	%2,4

Kaynak: Trade Map, 2017-2019

Son 3 yılda Rusya'nın ithalat gerçekleştirdiği ülkeler incelendiğinde en önemli ithalat ortağının %22,2 pay ile Çin olduğu görülmektedir. Çin'in ardından %10,3 ile Almanya ve %5,5 ile ABD yer almaktadır. Türkiye, Rusya'nın ithalat yaptığı pazarlar arasında %2 pay ile 11'inci sırada yer almaktadır.

Tablo 3: Rusya'nın İthalatında Ülkelerin Payı (1.000 \$)

ÜLKE	2017	2018	2019	2019 Yılı Pay Dağılımı
DÜNYA	226.966.395	238.151.375	243.780.553	%100
ÇİN	48.042.300	52.217.993	54.126.998	%22,2
ALMANYA	24.228.044	25.510.486	25.111.891	%10,3
ABD	12.663.805	12.682.131	13.436.080	%5,5
BELARUS	11.768.319	12.179.232	12.800.697	%5,3
İTALYA	10.108.735	10.590.386	10.906.984	%4,5
JAPONYA	7.761.399	8.819.217	8.960.307	%3,7
FRANSA	9.633.011	9.561.721	8.567.151	%3,5
KORE	6.933.359	7.008.953	8.001.954	%3,3
KAZAKİSTAN	4.916.678	5.295.922	5.570.993	%2,3
POLONYA	4.907.818	5.141.210	5.079.751	%2,1
TÜRKİYE	3.383.401	4.215.914	4.971.001	%2
UKRAYNA	4.912.321	5.461.217	4.834.609	%2
BİRLEŞİK KRALLIK	4.048.087	4.037.187	4.036.458	%1,7

Kaynak: Trade Map, 2017-2019

2.3. RUSYA'NIN DIŞ TİCARETİNDE PAZAR PAYINA SAHİP ÜRÜNLER

Rusya'nın dünya genelinde yaptığı ihracatta en çok pazar payına sahip ilk 30 ürün aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 4: Rusya'nın Dünyaya İhracatında İlk 30 Sırada Yer Alan Ürünler (6'lı GTİP Kodlu) (1.000 \$)

GTİP	Ürün Açıklaması	2017	2018	2019
	Tüm Ürünler	357.083.135	449.347.157	422.777.167
270900	Petrol Yağları Ve Bitümenli Minerallerden Elde Edilen Yağlar	93.306.412	129.049.146	121.443.990
271019	Diğer Yağlar Ve Müstahzarlar (Hafif Olmayan); Esas Unsur Olarak, Ağırlık İtibariyle %70 Veya Daha Fazla Petrol Yağları Veya Bitümenli Minerallerden Elde Edilen Yağları İçerenler	45.335.013	61.357.826	52.726.494
271012	Hafif Yağlar Ve Müstahzarları; Esas Unsur Olarak, Ağırlık İtibariyle %70 Veya Daha Fazla Petrol Yağları Veya Bitümenli Minerallerden Elde Edilen Yağları İçerenler	12.909.371	16.750.754	14.160.911
270112	Bitümenli Taşkömürü; Toz Haline Getirilmiş Olsun Olmasın Fakat Aglomere Edilmemiş	11.898.508	14.606.792	13.616.669
271111	Doğal Gaz; Sıvılaştırılmış	3.173.802	5.285.983	7.920.048
100199	Buğday (Makarnalık Durum Buğdayı Hariç) Ve Mahlut; Tohumluk Olmayan	5.730.120	8.321.729	6.315.520
710812	Altın (Diğer İşlenmemiş Şekillerde Olanlar, Para Yerine Kullanılmayan)	17.897.884	19.476.670	17.386.994
711021	Paladyum, işlenmemiş veya toz halinde olanlar	2.448.253	2.808.706	4.255.992
740311	Rafine Edilmiş Bakır Katotlar Ve Katot Parçaları	3.418.741	4.042.457	4.031.353
270799	Yüksek Sıcaklıkta Taşkömürü Katranının Damıtılmasından Elde Edilen Diğer Yağlar Ve Ürünler; İçindeki Aromatik Unsurların Ağırlığı Aromatik Olmayan Unsurlardan Fazla Olan Diğer Benzeri Müstahzarlar	872.283	2.798.135	3.983.450
710231	Sanayide Kullanılmayan Elmaslar (İşlenmemiş Veya Basit Şekilde Kesilmiş, Yarılmış Vb)	4.183.609	4.360.777	3.257.477
720712	Demir Veya Alaşimsız Çelik (C<%0, 25, Dikdörtgen Kesitli)	3.619.482	4.508.846	3,151,507
760110	Alüminyum (alaşimsız, işlenmemiş)	3.009.086	3.319.005	3.147.661
270111	Antrasit toz haline getirilmiş olsun olmasın, (toplanmamış)	1.613.303	2.397.860	2.354.846
310420	Potasyum Klorür	2.110.631	2.005.024	2.314.287
440711	Çam ağacından kereste; kalınlık>6 mm	2.036.261	2.169.531	2.030.061
841112	Turbojetler (İtici Gücü > 25 Kn) (Türboreaktörler)	1.540.673	1.593.769	1.851.894
750210	Alaşimsız, nikel (işlenmemiş)	1.360.799	1.723.263	1.835.907
151211	Ayçiçeği Tohumu Veya Aspir Yağları Ve Bunların Fraksiyonları; Ham	1.321.692	1.182.803	1.732.076
440712	Gökna (Abies spp.) ve ladin (Picea spp.) ağaçlarından kereste; kalınlık>6 mm	1.289.655	1.601.758	1.717.598
310210	Üre, sulu çözelti içinde olsun veya olmasın	1.279.917	1.582.445	1.643.184
720711	Demir Veya Alaşimsız Çelik (Cu<%0, 25; Genişlik<2Xkalınlık)	1.618.994	2.143.108	1.623.385
260112	Demir Cevherleri Ve Zenginleştirilmiş Demir Cevherleri; Glomere Edilmiş (Kavrulmuş Demir Piritleri Hariç)	1.134.506	1.288.423	1.564.798
760120	İşlenmemiş alüminyum alaşımları	2.455.331	2.028.781	1.493.269
310520	Bitki Besin Maddeleri Olan Azot, Fosfor Ve Potasyumun Üçünü Birden İçeren Mineral Veya Kimyasal Gübreler	1.370.599	1.561.903	1.467.433
720110	Alaşimsız Dökme Demir (Fosfor=<%0, 5 Ağırlık)	1.587.963	2.116.325	1.345.114
720720	Demir Veya Alaşimsız Çelikler (C=>%25	779.350	1.275.717	1.300.849

720839	Sıcak Mamul Demir, Çelik Rulo (Kalınlık<3Mm. Diğer)	1.773.489	1.867.650	1.289.415
271112	Propan; Sıvılaştırılmış	1.056.284	1.664.644	1.236.085
281410	Susuz saf amonyak	723.498	1.135.309	1.114.020

Kaynak: Trade Map

Rusya'nın dünya genelinden yaptığı ithalatta en çok pazar payına sahip ilk 30 ürün aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 5: Rusya'nın Dünyaya İthalatında İlk 30 Sırada Yer Alan Ürünler (6'lı GTİP Kodlu) (1.000 \$)

GTİP	Ürün Açıklaması	2017	2018	2019
	Tüm Ürünler	226.966.395	238.151.375	243.780.553
300490	Tedavide Veya Korunmada Kullanılmak Üzere Karışık Olan Veya Karışık Olmayan Ürünlerden Oluşan İlaçlar; Diğerleri (Aşılar, Bandajlar, Eczacılık Maddeleri Hariç)	6.286.657	5.954.256	7.610.252
851712	Hücreyel Ağlar İçin Veya Diğer Kablosuz Ağlar İçin Telefonlar	5.312.835	6.292.457	5.848.128
870323	Motorlu Taşıtlar; Kıvılcım Ateşlemeli (1500Cm ³)	2.416.823	2.709.405	3.129.962
870710	Binek Otomobillerinin Karoseri (Şoför Mahalleri Dahil)	1.327.979	1.790.355	2.084.068
847130	Portatif Nümerik Otomatik Bilgi İşlem Makineleri; Ağırlık<10 Kg.	1.857.607	2.208.032	1.992.917
281820	Alüminyum oksit (yapay korindon hariç)	1.468.411	2.145.685	1.952.485
870333	Motorlu Taşıtlar; Dizel Veya Yarı Dizel (Silindir Hacmi>2500Cm ³ , Sıkıştırma Ateşlemeli İçten Yanmalı Pistonlu Motorlu Olanlar)	1.797.279	1.846.796	1.810.520
848180	Sihhi tesisat musluk ve vanaları, merkezi ısıtma radyatör vanaları ve diğer musluklar ..	1.374.239	1.492.903	1.765.922
851762	Ses, Görüntü Veya Diğer Bilgileri Almaya,Çevirmeye Ve Vermeye Veya Yeniden Oluşturmaya Mahsus Makinalar	1.437.891	1.597.161	1.737.558
870829	Karosierlerin Aksam, Parça Ve Aksesuarı; Motorlu Kara Taşıtları İçin	1.575.957	1.820.174	1.705.925
847150	Diğer Nümerik Bilgi İşlem Birimleri (Aynı Kabin İçinde Bellek Birimi, Giriş Birimi, Çıkış Biriminden Bir Veya İkisini İçersin İçermesin)	1.068.921	1.449.200	1.508.484
870840	Vites Kutuları Ve Bunların Aksam Ve Parçaları; Motorlu Kara Taşıtları İçin	1.254.878	1.434.571	1.436.325
950300	Üç Tekerlekli Bisikletler, Skuterler, Pedallı Arabalar Ve Benzeri Tekerlekli Oyuncaklar; Oyuncak Bebekler İçin Arabalar; Oyuncak Bebekler; Diğer Oyuncaklar; Küçültülmüş (Scale) Modeller Ve Benzeri Eğlencelik Modeller; Her Türlü Bilmeceler	1.184.236	1.296.392	1.317.433
840734	Kara Taşıtları İçin Kıvılcım İle Ateşlemeli İçten Yanmalı Doğrusal Veya Döner Pistonlu Motorlar; Silindir Hacmi>1000Cm ³	1.071.527	1.193.538	1.288.993
870324	Motorlu Taşıtlar; Kıvılcım Ateşlemeli (3000Cm ³)	1.168.387	1.326.764	1.280.240
732690	Demir veya çelikten diğer eşya	990.657	1.103.367	1.175.011
300215	Tozlandırılmış veya perakende satışa uygun şekilde ambalajlanmış/hazırlanmış bağışıklık ürünleri	409.155	433.112	1.174.562
852990	Radyo, Televizyon, Monitör, Projektör Radar Cihazlarına Ait Aksam, Parça Ve Aksesurlar	1.246.931	1.270.646	1.164.447
870899	Kara Taşıtları İçin Diğer Aksam Ve Parçaları	1.080.766	1.173.456	1.122.782
080390	Muz (Plantain Hariç); Taze Veya Kurutulmuş	1.140.353	1.154.736	1.119.894

870423	Dizel Veya Yarı Dizel Eşya Taşımaya Mahsus Motorlu Taşıtlar (Taşıma Kapasitesi>20 Ton, Sıkıştırma Ateşlemeli İçten Yanmalı Pistonlu Motorlu Olanlar)	708.993	967.144	1.080.975
853710	Elektrik Teçhizatları İle Donatılmış Tablolar, Panolar, Konsollar, Masalar, Kabinler Ve Diğer Mesnetler Ve Sayısal Kontrol Cihazları (Gerilim=<1000 V.)	1.060.669	1.108.917	1.080.740
901890	Kan Basıncını Ölçmeye Mahsus Alet Ve Cihazlar; Böbrek Dializ Cihazları Ve Diğer Alet Ve Cihazlar; Tıpta, Cerrahide, Dişçilikte Ve Veterinerlikte Kullanılan Diğer Alet Ve Cihazlar	900.819	930.321	1.066.345
847170	Bellek birimleri	1.048.070	1.063.429	1.039.635
392690	Plastikten diğer eşya	828.434	944.700	1.025.419
847989	Kendine Özgü Bir Fonksiyonu Olan Diğer Makina Ve Mekanik Cihazlar	869.978	960.527	917.448
850440	Elektrikli Statik Konvertörler	823.539	923.771	910.749
870332	Motorlu Taşıtlar; Dizel Veya Yarı Dizel (1500Cm3	858.020	797.612	900.795
640399	Yüzü Deriden Diğer Ayakkabılar	774.268	885.965	885.950
870880	Suspansiyon Sistemleri Ve Bunların Aksam Ve Parçaları (Amortisörler Dahil); Motorlu Kara Taşıtları İçin	862.331	929.662	885.118

Kaynak: Trade Map

3. COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE RUSYA-ÇİN İLİŞKİLERİ

Rusya ve Çin arasındaki stratejik ortaklık, günümüz dünya ülkelerinin ilişkilerini şekillendiren önemli konulardan biridir. Her ikisi de uluslararası ilişkilerin her üç düzeyinde ileri düzeyde işbirliği geliştirmiştir: ulusal, bölgesel ve küresel. Nadiren, her ikisi de batı yaptırımlarının etkisine karşı dirençli bir önlem olarak hareket eden bir “kolaylık evliliğine” girdikleri için anlaşmazlık anları yaşadılar. Bununla birlikte, COVID-19 salgınının ilk aşaması, çağdaş dünya düzenindeki en güçlü yarı ittifaklardan birine ciddi bir gerileme sağladı. Karşılıklı güvensizlikle körüklenen her iki ülkenin elit ve toplumlarından destek alması zaman alacağından, Moskova ve Pekin'in dostane bir birleşimi yakın gelecekte oldukça tartışmalı gözükmemektedir. Nadiren, her ikisi de batı yaptırımlarının etkisine karşı dirençli bir önlem olarak hareket eden bir “kolaylık evliliğine” girdikleri için anlaşmazlık anları yaşadılar. Bununla birlikte, COVID-19 salgınının ilk aşaması, çağdaş dünya düzenindeki en güçlü yarı ittifaklardan birine ciddi bir gerileme sağladı. Karşılıklı güvensizlikle körüklenen her iki ülkenin elit ve toplumlarından destek alması zaman alacağından, Moskova ve Pekin'in dostane bir birleşimi yakın gelecekte oldukça zor görünmektedir. Rusyada ilk iki koronavirüs vakası 31 Ocak'ta keşfedilmiştir. Her iki enfekte insan Çin vatandaşıydı. Ocak ayının son haftasında Rusya, Çin ile olan 25 kara sınır kapısı geçidinin 18'ini kapatarak 2600 mil sınır ötesi ticareti kısıtladı. Şubat ayının ilk haftasında Rusya, Çinli vatandaşlara elektronik vize vermeyi askıya aldı, vizeye sahip olanlar için sınırlarına girme konusunda geçici bir yasak uyguladı, Çin'e giden neredeyse tüm tren ve uçuşları sonlandırdı ve en önemlisi dört gözle beklenen Soçi kentinde gerçekleştirilecek, önemli sayıda Çinli işletmenin dikkatini çekmeyi planlayan Rus Yatırım Forumunu ileri bir tarihe erteledi. Rusya'nın çeşitli şehirlerinde Çinli öğrencilerin ve turistlerin sokaklarda ve hostellerde sorgulandığına ve karantinaya girmeye zorlandıklarına dair bazı raporlar vardı. Moskova'daki Çin Büyükelçiliği tüm bu gelişmelere şiddetle tepki verdi ve Rus makamlarından, güçlü ikili işbirliklerine ayrımcı ve olumsuz bir katalizör olarak etiketledikleri Çin vatandaşlarına karşı tüm anti-koronavirüs önlemlerini kaldırmasını istemiştir. Rus hükümetinden veya üniversitelerinden resmi bir bildirim olmamasına rağmen, Çinli öğrenciler yurtlarından toplu olarak ayrılıyorlardı, bu Çin büyükelçiliği tarafından vatandaşlarını korumak için belki bir önlem de olabilir. Rus yetkililer ülke içindeki Çinli vatandaşları hedef alan özel tedbirlerin varlığını reddetti. Mart sonuna kadar, Rusya'nın ülke çapında 1000'den az vakası vardı ve bunu ciddi bir tehdit olarak algılamamıştı. Ancak, Nisan ayının başından itibaren Rusya, vaka sayısında önemli artış yaşamıştır.

Çin devlet haber ajansı Xinhua'ya göre, birçok Çinli vatandaş Rusya'dan virüsle geri döndü ve bu da salgının ortaya çıktığı ülkede ikinci bir dalga başlatmıştır. Çinli uzmanlar, Rusya'daki salgının şiddetine dikkat çekerek ve Rus test standartlarının güvenilirliğini sorgulayarak, Moskova ve Vladivostok'tan 250'den fazla vakanın Çin'e geldiğini idda etti. Bu konuda Rus yetkililer, Çin'in yeni virüs vakalarının yarısından fazlasının Rusya'dan getirildiği yönündeki iddiaları hakkında bir açıklama yayınlamayı reddetmiştir. Nisan ayında Çin, Rusya'nın ihracatını ciddi şekilde etkileyen ve halihazırda kötü giden ekonomisinde dalgalanmalar yaratan sınır kapılarının geri kalanını Rusya'ya kapatmıştır.

Ekonomik işbirliği, Rusya-Çin ittifakının temellerini oluşturan unsurlardan biriydi, ancak 2020'nin ilk üç ayında salgın nedeniyle bu işbirliği ve ticaret geriledi. Rusya'nın Çin'e ihracatı, sınırların kapatılması ve Çin tüketici talebindeki önemli düşüş nedeniyle neredeyse 3'te 1 oranında gerileme yaşadı. Ticaretteki gerileme nedeniyle en fazla etkilenen ürünler kereste ve mineraller gibi hammaddelerdi. Çin, Rus balık ve et ürünlerinin sevkiyatlarını kısıtladı ve yeni sözleşmelerle ilgili tüm toplantıları erteledi. Öte yandan Rusya, Çin narenciye ve kuru meyve ithalatında kısıtlamaların uygulanmasına tepki göstermiştir. Birçok Rus ve Çinli kamyon şoförü iki ülke arasında ekonomik faaliyet gerçekleşmediği için işini kaybetmiştir. Ulaştırma işbirliğinde Rus tarafına bağımlılık, genel olarak, daha büyüktü; bu nedenle, kayıplar tam olarak Rus tarafında daha büyük olmuştur. Çin'deki sınır ticaret merkezleri (Manzhouli, Heihe, Fuyuan, Suifenhe, Dongning ve Hunchun), ruble değerinin keskin bir şekilde düştüğü ve Çin mal ve hizmetlerinin Rus vatandaşlar için erişilemez derecede pahalı olduğu 2014'den bu tarafa Rus turistlere ve alıcılara olan bağımlılıklarını yavaş yavaş azalttı. Ruslar için ulaşılmaz bir şekilde pahalı hale gelmiştir. Tüm bu yıllar boyunca, Rus yatırımları ve işgücü yokluğunda, şehir ekonomileri Pekin'den ve il bütçelerinden transferlerle sürdürüldü. Devlet sübvansiyonları politikasının devam edeceği açıktır; bu yüzden sadece nüfusun belirli kategorileri Rusya sınırının kapanmasından muzdarip olacaktır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- Rus ürünleri satın alan ve daha sonra bu ürünleri elektronik ticaret platformları (Taobao, JD.com, etc.) ile Çin'e geri satan organizatörler.
- Çin sınır köylerinden Rusya'ya işçi göçü organizasyonları.
- İhracatı geçici olarak yasaklanmış çeşitli Rus ürünleri kategorilerinin alıcıları (soya fasulyesi, pirinç ve mısır)
- Otel, restoran ve eğlence kuruluşlarının sahipleri.
- Vize dışı grupların biçimlendirilmesi ile uğraşan turist firmalarının sahipleri (bu tür işletmelerin restorasyonu 2021'den daha erken gerçekleşmeyeceği için).

Koronavirüsün Rus ekonomisine sonuçları iki ayrı kategoriye ayrılmalıdır: 1) Uluslararası işbirliğinin merkezi olan büyük şehirler için (Vladivostok ve Blagoveshchensk); 2) geri kalan nüfuslu noktalar için.

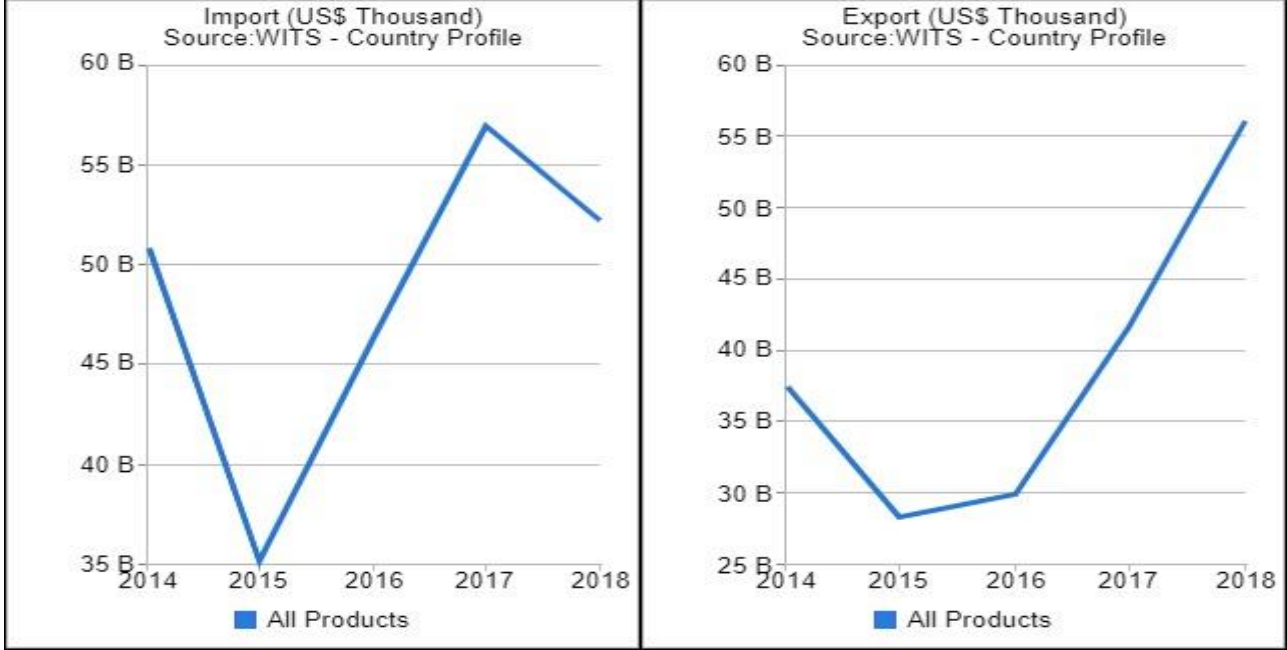
Ham petrol satışındaki artışla açıklanan ve doğrudan sınır bölgelerindeki ekonomik durumu etkilemeyen 2020'nin ilk çeyreğinde (%3,4 artarak ve 25 milyar dolara ulaşan) dış ticaret için olumlu bir istatistik olduğunu da bilmek gerekir. Kısa vadede, Çin'in yatırım, telekomünikasyon teknolojisi ve Rus doğal kaynakları pazarlarındaki artan etkisi, salgın sonrası gerileme sırasında açıkça önemli ekonomik faydalar sağlayacaktır.

Çin'in dış dünya ile olan ticaret hacmi %8,4 düşerken, Rusya ile ticaret %3,4 oranında artarak 25,4 milyar dolara yükseldi. Rus-Çin ortaklığı hâlâ en iyi ABD'ye karşı ortak antipati ve ABD hegemonyasına karşı koyma arzusu üzerine kurulu bir 'kolaylık eksenini' olarak kategorize ediliyor. Ancak Moskova'nın temel sorunu, ortaklığın Pekin'e Kremlin üzerinde genişletilmiş kaldıraç sağlayan gittikçe asimetrik bir ortaklık olması olmuştur.

Dünya Bankasının yayınladığı grafik incelendiğinde Rusya'nın Çin'den gerçekleştirdiği ithalat 2018 yılında bir önceki yıla göre azalış göstererek 52 milyar dolar civarında seyr etmiştir, Çin'e yaptığı ihracat ise düzenli artış göstererek 2018 yılında 56 milyar dolar civarında gerçekleşmiştir.

Grafik 3: 2004-2018 Yılları Arasında Rus-Çin Ticareti (Milyar \$)

Kaynak: Dünya Bankası, (wits)

Trade Map'te yayınlanan aylık dış ticaret verileri incelendiğinde ise 2020'nin ilk 4 aylık döneminde Rusya'nın Çin'e yaptığı ihracatın bir önceki yılın aynı dönemlerine ocak ve şubat ayında kısmi artış mart ve nisan aylarında ise düşüş yaşadığı görülmektedir. Ocak ayında görülen %15'lik ihracat artışının ise tıbbi malzeme tedarikinden kaynaklandığı belirtilmektedir. Rusya'nın Çin'den yaptığı ithalat ele alındığında değişim oranlarının ihracata kıyasla çok farklı olmadığı görülmektedir. Rusya'nın Çin'den ocak ayı ithalatı %10,5 artmış olsa da şubat ayı ithalatında %12,2'lik ciddi bir düşüş yaşanmıştır.

Tablo 6: Rusya'nın Çin ile Dış Ticareti (1.000 \$)

	İhracat		Değişim Oranı (%)	İthalat		Değişim Oranı (%)
	2019	2020		2019	2020	
Ocak	4.239.118	4.876.970	15	4.065.853	4.493.661	10,5
Şubat	4.191.547	4.422.807	5,5	4.068.176	3.624.717	-12,2
Mart	4.722.914	3.716.465	-27	3.960.552	3.464.301	-14,3
Nisan	4.743.189	3.357.575	-41,2	4.076.707	3.818.455	-6,7
4 Aylık Toplam	17.896.768	16.373.817	-9,3	16.171.288	15.401.134	4,9

Kaynak: Trade Map, 2019-2020

Rusya'nın Çin'den yaptığı ithalatı azaltması bazı ürün gruplarında diğer ülkelere yönelmesine neden olmaktadır. Bu durumda Rus ithalatçıların halihazırda ticaret ilişkisi içinde oldukları diğer ülkelerden yaptıkları ithalatın hacmini arttırdıkları ifade edilmektedir.

4. RUS PAZARINDA TÜRKİYE’NİN ÖNE ÇIKABİLECEĞİ HEDEF SEKTÖRLER

Ülkemizin 2020 yılına ilişkin beklentileri geçen iki yıla kıyasla olumlu seyrederken meydana gelen küresel salgın sonrası ülkemiz ekonomisinin 2020 ve gelecek yıllardaki performanslarına ilişkin yapılan araştırmalar da değişiklik kazanmaktadır. Söz konusu salgının, Çin Halk Cumhuriyeti’nin Wuhan kentinde ortaya çıkmasıyla öncelikle Çin Halk Cumhuriyeti olmak üzere Avrupa ve Amerika’yı sosyo-kültürel ve ekonomik açılarından etkisi altına almış, ve ülkemizde de etkilerini göstermiştir. Çin Halk Cumhuriyeti’nin ekonomisi de koronavirüs salgınından halihazırda olumsuz etkilenmiş ve ekonomik dalgalanmalar ve beraberinde getirdiği güven kaybının telafi edilmesi sürecinin uzun vadede nasıl şekilleneceğini ve küresel ekonominin bütününe nasıl yansıtacağı tartışma konusudur.

Moody’s’in bir modellemesine göre en iyi senaryoda bile, koronavirüs nedeniyle Çin’in 2020 yılı GSYİH büyümesi ilk çeyrekte 2 puan, yılın bütününde ise 0,8 puan düşük çıkacağı beklenmektedir. 2019 yılında %6,1 büyüme rakamı açıklayan Çin’in 2020 yılında, %5’li seviyelere inmesine kesin gözüyle bakıldığı gibi nispeten olumsuz senaryolar üzerinden %4,8-4,9’luk tahminler de yürütülmektedir. Bu anlamda ciddi bir belirsizlik olduğu gibi Çin hükümetinin kriz yönetiminin ihtiyaç duyulan güven ortamını sağlayamamış olması da karamsarlığın artmasına yol açmaktadır.

Koronavirüs salgınının Çin’de etkili olması ve ülke sınırlarının uzun süre kapalı kalması ticareti olumsuz etkilemiş, Çin yerine farklı pazarlara yönelen ülkeler için ihracata yönelik politikalarıyla Türkiye önemli bir alternatif olmuştur. Özellikle COVID-19 sonrası ekonomik yeniden yapılanmada her türlü desteğe ihtiyaç duyacak olan Rusya için Türkiye, gün itibarıyla bulunduğu noktada hem salgınla mücadele performansı hem de devletin kapasite projeksiyonu sayesinde birçok ülkeden pozitif anlamda ayrılmaktadır. Bu ayrıcalığı avantaja çevirebilmek adına yapılan çalışma, Çin Halk Cumhuriyeti-Rusya-Türkiye ticari faaliyetleri 2019 yıllarına ilişkin veriler incelenerek analiz edilmiştir. Söz konusu analiz sırasında ülkemizin dünya genelinde gerçekleştirdiği ihracatta 6’lı GTİP bazında en güçlü olduğu ürün kalemleri ile, Rusya’nın Çin’den gerçekleştirdiği ithalatta en yüksek orana sahip 200 ürün kalemi karşılaştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda otomotiv, tekstil, makine, demir-çelik gibi birçok farklı sektörde ülkemizin Rusya’ya yaptığı ihracatını artırmasında olanak sağlayacak, potansiyel oluşturabilecek ürün kalemleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 7: Türkiye’nin Rusya’ya İhracatında Potansiyeli Artan Ürünler (1.000 \$)

GTİP	Ürün Açıklaması	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı	Türkiye'nin Rusya'ya İhracatı		Rusya'nın Dünyadan İthalatı	Rusya'nın Çin'den İthalatı	Rusya'nın Türkiye'ye Uyguladığı Gümrük Vergilendirmeleri Gümrük değerinin yüzdesi olarak Euro veya ABD doları
		2019 1.000 \$	2019 1.000 \$	Türkiye'nin İhracatındaki Payı	2019 1.000 \$	2019 1.000 \$	
392190	Plastikten diğer plakalar, levhalar, yapraklar, filmler, folyeler ve şeritler (gözeneksiz)	329.899	13.126	%4	494.061	104.196	%6,5
392690	Plastikten diğer eşya	341.727	7.385	%2.2	1.027.895	249.506	%6,5/0/5
401110	Otomobil dış lastiği, yeni	663.855	19.216	%2.9	779.730	136.520	10 Euro/Dolar (adet)
401120	Otobüs ve kamyon dış lastiği, yeni	659.253	15.918	%2.4	489.792	59.533	10 Euro/Dolar (adet)
401699	Vulkanize kauçuktan diğer eşya	479.938	12.967	%2.7	333.212	61.926	%8/5/9/10

611020	Kazaklar, süveterler, hırkalar, yelekler ve benzeri eşya (pamuktan, örme)	1.059.667	17.124	%1.6	395.716	102.323	Kg başına 1.75 Euro
611030	Kazaklar, süveterler, hırkalar, yelekler ve benzeri eşya (sentetik ve suni liflerden, örme)	802.222	13.261	%1.7	356.461	177.620	Kg başına 1.75 Euro
611595	Diğer çoraplar (pamuktan)	667.110	7.291	%1.1	139.745	67.408	%10(par)
620462	Kadın Veya Kız Çocuklar İçin Pantolonlar, Askılı Ve Üst Ön Parçalı Tulumlar, Kısa Pantolonlar Ve Şortlar (Pamuktan)	1.373.691	20.729	%1.5	367.775	73.583	%10, kg başına 1.88 euro / Kg başına 2.2 euro
620640	Kadınlar Ve Kız Çocuklar İçin Bluzlar, Gömlekler Ve Gömlek-Bluzlar (Sentetik Veya Suni Liflerden)	420.599	4.178	%1	129.189	56.105	Kg başına 1.75 euro
721049	Diğer Usulle Çinko Kaplanmış Demir-Çelik, Diğer (En>600Mm.)	677.505	197	0	374.228	113.987	%5
730890	Demir Veya Çelikten Diğer İnşaat-Aksamı; İnşaatta Kullanılmak Üzere Hazırlanmış Demir Veya Çelikten Saclar, Çubuklar, Profiller, Borular Ve Benzerleri	794.998	22.771	%2.9	600.952	189.998	%7,5 / 6 / 10
732690	Demir veya çelikten diğer eşya	698.248	12.291	%1.8	1.176.917	239.810	%10 / 9 / 7,5
760711	Alimunyumdan yaprak ve şeritler; mesnetsiz kalınlık <0,2mm haddelenmiş	334.137	1.442	%0.4	67.249	54.529	%0 / 12
841810	Birden Fazla Dış Kapılı Kombine Soğutucu Ve Dondurucular	953.473	4.436	%0.5	314.345	94.831	%12 / 5 / 10 / 13 (adet)
842211	Evlerde Kullanılan Bulaşık Yıkama Makineleri	608.331	10.822	%1.8	209.779	54.403	%0
845011	Tam Otomatik Çamaşır Yıkama Makineleri; Kuru Çamaşır Kapasitesi =<10 Kg	975.319	9.088	%0.9	195.129	78.152	%10 (adet)
848180	Sihhi Tesisat Musluk Ve Vanaları, Merkezi Isıtma Radyatör Vanaları Ve Diğer Musluklar, Vanalar Ve Benzeri Cihazlar	400.386	14.392	%3.6	1.765.922	569.456	%7 / 5 / 10 / 0 / 9 / 7,5
851660	Elektrikli Fırınlar; Ocaklar, Pişirme Sacları, Kaynatma Halkaları, Izgaralar Ve Kızartma Cihazları	831.599	53.202	%6.4	503.905	125.072	%10 (adet)
854449	Diğer Elektrik İletkenleri (Gerilimi <1000 Volt); Bağlantı Parçaları Takılmayanlar	1.396.856	8.836	%0.6	360.278	79.331	%12,5 / 0 / 10
870210	Motorlu Toplu Yolcu Taşıtları (Sıkıştırma Ateşlemeli İçten Yanmalı Pistonlu Motorlu Olanlar, Sürücü Dahil 10 Veya Daha Fazla Kişi Taşımaya Mahsus Motorlu Taşıtlar, Dizel Veya Yarı Dizel)	1.925.621	18.271	%0.9	201.897	102.959	%0 / 7,5 / 10 / 20

870322	Motorlu Taşıtlar; Kıvılcım Ateşlemeli (1000Cm3	2.096.044	11.017	%0.5	503.259	104.886	%0/15...
870323	Motorlu Taşıtlar; Kıvılcım Ateşlemeli (1500Cm3	1.033.485	84.906	%8.2	3.223.827	125.630	%0 /15 /12,5 /...
870332	Motorlu Taşıtlar; Dizel Veya Yarı Dizel (1500Cm3	1.838.668	9	0	900.798	58.109	%0 /15...
870829	Karosierlerin Aksam, Parça Ve Aksesuarı; Motorlu Kara Taşıtları İçin	905.063	50.658	%5.6	1.705.925	123.444	%5
870830	Frenler Ve Servo - Frenler Ve Bunların Aksam Ve Parçaları; Motorlu Kara Taşıtları İçin	363.901	16.191	%4.4	761.787	203.277	%5
870870	Tekerlekler Ve Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı; Motorlu Kara Taşıtları İçin	663.559	29.116	%4.4	827.839	264.755	%0 /5
870899	Kara Taşıtları İçin Diğer Aksam Ve Parçaları	1.323.809	46.888	%3.5	1.122.782	84.538	%0 /5
961900	Hijyenik Havlular Ve Tamponlar, Bebek Bezleri Ve Benzeri Hijyenik Eşya	724.530	6.037	%0.8	501.759	87.353	%5 /6,5 /10, kg başına 0,61 euro /kg başına 0,31 euro /

Kaynak: Trade Map, Eurasiancommission (vergiler) **Not:** Rusya'nın uyguladığı vergiler için daha detaylı ve kolay bilgiye <http://www.eurasiancommission.org/ru/act/trade/catr/ett/Pages/default.aspx> adresinden ulaşılabilir.

Rusya'nın Çin'den 54 milyar dolarlık bir ithalatı söz konusudur. Ülkemizin ihracatta güçlü olduğu ürün kalemleri bazında Rusya'nın Çin'den yaptığı ithalata alternatif olabilecek potansiyel 29 ürün kalemi belirlenmiştir. Söz konusu ürün kalemleri; 39 GTİP kodlu "Plastikler ve Mamülleri", 40 GTİP kodlu "Kauçuk ve Kauçuktan Eşya", 61 GTİP kodlu "Örme Giyim Eşyası ve Aksesuarı" 62 GTİP kodlu "Örülmemiş Giyim Eşyası ve Aksesuarı" gibi farklı sektörleri içermektedir. Belirtilen sektörlerde Rusya'nın Çin'den gerçekleştirdiği ithalat rakamları, Türkiye'den gerçekleştirdiği ithalat rakamlarının çok üzerindedir. COVID-19 nedeniyle Çin yerine farklı alternatiflere yönelen Rus pazarında ihracatını artırmak isteyen ülkemiz için bu ürünler önemli bir ihracat potansiyeli oluşturmaktadır.

Ticaret Bakanlığı tarafından koronavirüs sürecinde hazırlanan COVID-19 Ticaret Önlemleri bilgilendirme sayfasında "Yurtdışı Pazarlarda İthal Talebi Artabilecek Ürünlere İlişkin Müşavirliklerimizden Gelen Bilgiler" şeklinde paylaşılan Rusya raporunda; **071080** "Diğer Sebze (Dondurulmuş)", **200290** "Salça", **200979** "Elma Suyu", **210390** "Soslar", **9401** "Oturmaya Mahsus Mobilyalar", **3917** "Plastik Boru, Hortum", **3920** "Plastik Filmler", **7323** "Mutfak Eşyası", **8418.21** "Ev tipi buzdolapları dondurucular ve diğer cihazlar", **8432** "Toprak İşleme ve Ekim Makinaları ve Ekipmanları", **8433** "Hasat ve Harman Makinaları ve Ekipmanları", **8434** "Süt Sağma Makinaları ve Ekipmanları" GTİP kodlu ürün kalemleri Rusya'nın ülkemizden ithalatında potansiyel artış gösterebileceği ürünler olarak belirlenmiştir.

4.1. MAKİNE SEKTÖRÜNDE ÖNE ÇIKABİLECEK ÜRÜNLER

Ülkemiz 84 GTİP kodlu *Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makinalar, Mekanik Cihazlar Ve Aletler; Bunların Aksam Ve Parçaları* kaleminde 2019 yılında dünya genelinde 16 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. Söz konusu ürün kaleminde Türkiye Rusya'ya 2019 yılında toplam 476.1 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirirken; Rusya Çin'den 12.4 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Tablo incelendiğinde, 848180 "Sihhi Tesisat Musluk Ve Vanaları, Merkezi Isıtma Radyatör Vanaları Ve Diğer Musluklar, Vanalar Ve Benzeri Cihazlar " adlı ürün kaleminde Rusya'nın dünya genelinde gerçekleştirdiği 1.7 milyar dolarlık ithalatın %32'sini Çin'den gerçekleştirdiği görülmektedir. Türkiye ise Rusya'ya yalnızca 14.3 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. 841810 GTİP kodlu "Birden fazla dış kapılı kombine soğutucu ve dondurucular" ürün kaleminde Rusya'nın

dünya genelinde 314.3 milyon dolarlık ithalatının sadece %0.5 pay ile 4.4 milyon doları Türkiye tarafından karşılanmaktadır. 842211 GTİP kodlu "Evlerde Kullanılan Bulaşık Yıkama Makineleri" ürün kaleminde Rusya tarafından gümrük vergisi uygulanmaması, ülkemiz için ihracat potansiyelini artıracak niteliktedir.

Tablo 8: Türkiye'nin Rusya'ya Makine Sektörü İhracatında Potansiyeli Artan Ürünler (1.000 \$)

GTİP	Ürün Açıklaması	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı	Türkiye'nin Rusya'ya İhracatı		Rusya'nın Dünyadan İthalatı	Rusya'nın Çin'den İthalatı	Rusya'nın Türkiye'ye Uyguladığı Gümrük Vergilendirmeleri Gümrük değerinin yüzdesi olarak Euro veya ABD doları
		2019 1.000 \$	2019 1.000 \$	Türkiye'nin İhracatındaki Payı	2019 1.000 \$	2019 1.000 \$	
848180	Sihhi Tesisat Musluk Ve Vanaları, Merkezi Isıtma Radyatör Vanaları Ve Diğer Musluklar, Vanalar Ve Benzeri Cihazlar	400.386	14.392	%3.6	1.765.922	569.456	%7 /5 /10 /0 /9 /7,5
841810	Birden Fazla Dış Kapılı Kombine Soğutucu Ve Dondurucular	953.473	4.436	%0.5	314.345	94.831	%12 /5 /10 /13 (adet)
842211	Evlerde Kullanılan Bulaşık Yıkama Makineleri	608.331	10.822	%1.8	209.779	54.403	%0
845011	Tam Otomatik Çamaşır Yıkama Makineleri; Kuru Çamaşır Kapasitesi =<10 Kg	975.319	9.088	%0.9	195.129	78.152	%10 (adet)

Kaynak: Trade Map

4.2. DEMİR-ÇELİK SEKTÖRÜNDE ÖNE ÇIKABİLECEK ÜRÜNLER

Ülkemiz 72 ve 73 GTİP kodlu Demir-Çelik ve *Demir veya Çelikten Eşya* ürün kaleminde 2019 yılında dünya genelinde 16,4 milyar dolara yakın ihracat gerçekleştirmiştir. Söz konusu ürün kaleminde Türkiye Rusya'ya 2019 yılında toplam 139.8 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirirken; Rusya Çin'den 2.5 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Tablo incelendiğinde, 732690 GTİP koduna sahip "Demir veya çelikten diğer eşya" adlı ürün kaleminde Rusya'nın dünya genelinde gerçekleştirdiği 1.1 milyar dolarlık ithalatın %20'sini Çin'den gerçekleştirdiği görülmektedir. Türkiye ise yalnızca 12.2 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. 721049 GTİP koduna sahip "Diğer Usulle Çinko Kaplanmış Demir-Çelik, Diğer (En=>600Mm.)" kalemi de Çin'den yapılan 113.9 milyon dolarlık ithalata kıyasla Türkiye'nin ilgili ürün kaleminde Rusya'ya gerçekleştirdiği 197 bin dolar ve %0 ihracat payı ile potansiyel ürün kalemi olarak değerlendirilebilir.

Tablo 9: Türkiye'nin Rusya'ya Demir-Çelik Sektörü İhracatında Potansiyeli Artan Ürünler (1.000 \$)

GTİP	Ürün Açıklaması	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı	Türkiye'nin Rusya'ya İhracatı		Rusya'nın Dünyadan İthalatı	Rusya'nın Çin'den İthalatı	Rusya'nın Türkiye'ye Uyguladığı Gümrük Vergilendirmeleri Gümrük değerinin yüzdesi olarak Euro veya ABD doları
		2019 1.000 \$	2019 1.000 \$	Türkiye'nin İhracatındaki payı	2019 1.000 \$	2019 1.000 \$	
721049	Diğer Usulle Çinko Kaplanmış Demir-Çelik, Diğer (En=>600Mm.)	677.505	197	0	374.228	113.987	%5
730890	Demir Veya Çelikten Diğer İnşaat-Aksamı; İnşaatta Kullanılmak Üzere Hazırlanmış Demir Veya Çelikten Saclar..	794.998	22.771	%2.9	600.952	189.998	%7,5 / 6 /10

732690	Demir veya çelikten diğer eşya	698.248	12.291	%1.8	1.176.917	239.810	%10 / 9 / 7,5
--------	--------------------------------	---------	--------	------	-----------	---------	---------------

Kaynak: Trade Map

4.3. TEKSTİL SEKTÖRÜNDE ÖNE ÇIKABİLECEK ÜRÜNLER

Ülkemiz 61 GTİP kodlu *Örme Giyim Eşyası Ve Aksesuarı* 62 GTİP kodlu *Örülmemiş Giyim Eşyası Ve Aksesuar* ürün kalemlerinde 2019 yılında dünya genelinde 15 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. Söz konusu ürün kaleminde Türkiye'nin Rusya'ya 2019 yılında toplam 242.9 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirenken; Rusya Çin'den 2.6 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Tablo incelendiğinde 611020 GTİP koduna sahip "Kazaklar, süveterler, hırkalar, yelekler ve benzeri eşya (pamuktan, örme)" adlı ürün kaleminde Rusya'nın dünya genelinde gerçekleştirdiği 395.7 milyon dolarlık ithalatın yaklaşık %26'sını Çin'den gerçekleştirdiği görülmektedir. Türkiye ise Rusya'ya 17.124 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. 620462 GTİP koduna sahip "Kadın Veya Kız Çocuklar İçin Pantolonlar, Askılı Ve Üst Ön Parçalı Tulumlar, Kısa Pantolonlar Ve Şortlar (Pamuktan)" kalemi de Çin'den yapılan 73.5 milyon dolarlık ithalata kıyasla Türkiye'nin ilgili ürün kaleminde Rusya'ya gerçekleştirdiği 20.7 milyon dolar ve %1.5 ihracat payı ile potansiyel ürün kalemi olarak değerlendirilebilir.

Tablo 10: Türkiye'nin Rusya'ya Tekstil Sektörü İhracatında Potansiyeli Artan Ürünler (1.000 \$)

GTİP	Ürün Açıklaması	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı	Türkiye'nin Rusya'ya İhracatı		Rusya'nın Dünyadan İthalatı	Rusya'nın Çin'den İthalatı	Rusya'nın Türkiye'ye Uyguladığı Gümrük Vergilendirmeleri Gümrük değerinin yüzdesi olarak Euro veya ABD doları
		2019 1.000 \$	2019 1.000 \$	Türkiye'nin İhracatındaki Payı	2019 1.000 \$	2019 1.000 \$	
611020	Kazaklar, süveterler, hırkalar, yelekler ve benzeri eşya (pamuktan, örme)	1.059.667	17.124	%1.6	395.716	102.323	Kg başına 1.75 Euro
611030	Kazaklar, süveterler, hırkalar, yelekler ve benzeri eşya (sentetik ve suni liflerden, örme)	802.222	13.261	%1.7	356.461	177.620	Kg başına 1.75 Euro
611595	Diğer çoraplar (pamuktan)	667.110	7.291	%1.1	139.745	67.408	%10(par)
620462	Kadın Veya Kız Çocuklar İçin Pantolonlar, Askılı Ve Üst Ön Parçalı Tulumlar, Kısa Pantolonlar Ve Şortlar (Pamuktan)	1.373.691	20.729	%1.5	367.775	73.583	%10, kg başına 1.88 euro / Kg başına 2.2 euro
620640	Kadınlar Ve Kız Çocuklar İçin Bluzlar, Gömlekler Ve Gömlek-Bluzlar (Sentetik Veya Suni Liflerden)	420.599	4.178	%1	129.189	56.105	Kg başına 1.75 euro

Kaynak: Trade Map

4.4. OTOMOTİV SEKTÖRÜNDE ÖNE ÇIKABİLECEK ÜRÜNLER

Ülkemiz 87 GTİP kodlu *Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları; bunların aksam, parça ve aksesuar* ürün kaleminde 2019 yılında dünya genelinde 25 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. Söz konusu ürün kaleminde Türkiye Rusya'ya 2019 yılında toplam 359.5 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirenken; Rusya Çin'den 2.2 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Tablo incelendiğinde, 870870 GTİP koduna sahip "Kara taşıtları için tekerlekleri vb aksam, parça/aksesuarı" adlı ürün kaleminde Rusya'nın dünya genelinde gerçekleştirdiği 827.8 milyon dolarlık ithalatın %32'sini Çin'den gerçekleştirdiği

görülmektedir. Türkiye ise yalnızca 29.1 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. 870830 GTİP koduna sahip “Frenler Ve Servo - Frenler Ve Bunların Aksam Ve Parçaları; Motorlu Kara Taşıtları İçin” kalemi de Çin’den yapılan 203.2 milyon ithalata kıyasla Türkiye’nin ilgili ürün kaleminde Rusya’ya gerçekleştirdiği 16.1 milyon dolar ve %5 ihracat payı ile potansiyel ürün kalemi olarak değerlendirilebilir.

Tablo 11: Türkiye’nin Rusya’ya Otomotiv Sektörü İhracatında Potansiyeli Artan Ürünler (1.000 \$)

GTİP	Ürün Açıklaması	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı	Türkiye'nin Rusya'ya İhracatı		Rusya'nın Dünyadan İthalatı	Rusya'nın Çin'den İthalatı	Rusya'nın Türkiye'ye Uyguladığı Gümrük Vergilendirmeleri Gümrük değerinin yüzdesi olarak Euro veya ABD doları
		2019 1.000 \$	2019 1.000 \$	Türkiye'nin İhracatındaki Payı	2019 1.000 \$	2019 1.000 \$	
870210	Motorlu Toplu Yolcu Taşıtları (Sıkıştırma Ateşlemeli İçten Yanmalı Pistonlu Motorlu Olanlar, Sürücü Dahil 10 Veya Daha Fazla Kişi Taşımaya Mahsus Motorlu Taşıtlar, Dizel Veya Yarı Dizel)	1.925.621	18.271	%0.9	201.897	102.959	%0 /7,5 /10 /20
870322	Motorlu Taşıtlar; Kıvılcım Ateşlemeli (1000Cm3	2.096.044	11.017	%0.5	503.259	104.886	%0 /15...
870323	Motorlu Taşıtlar; Kıvılcım Ateşlemeli (1500Cm3	1.033.485	84.906	%8.2	3.223.827	125.630	%0 /15 /12,5 /...
870332	Motorlu Taşıtlar; Dizel Veya Yarı Dizel (1500Cm3	1.838.668	9	0	900.798	58.109	%0 /15...
870829	Karoserilerin Aksam, Parça Ve Aksesuarı; Motorlu Kara Taşıtları İçin	905.063	50.658	%5.6	1.705.925	123.444	%5
870830	Frenler Ve Servo - Frenler Ve Bunların Aksam Ve Parçaları; Motorlu Kara Taşıtları İçin	363.901	16.191	%4.4	761.787	203.277	%5
870870	Tekerlekler Ve Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı; Motorlu Kara Taşıtları İçin	663.559	29.116	%4.4	827.839	264.755	%0 /5
870899	Kara Taşıtları İçin Diğer Aksam Ve Parçaları	1.323.809	46.888	%3.5	1.122.782	84.538	%0 /5

Kaynak: Trade Map

5. BURSA İLİNİN RUSYA İLE DIŞ TİCARETİ

Bursa ili Türkiye’nin en önemli sanayi kentlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Nüfus açısından Türkiye’nin dördüncü büyük kenti olan Bursa Türkiye’nin dış ticaretinde önemli bir paya sahiptir. 2019 yılında 171 milyar dolar olarak gerçekleşen Türkiye’nin toplam ihracatının yaklaşık %6’sı 10,5 milyar dolar olarak Bursa ilinden gerçekleşmiştir. Son 3 yıla ait Rusya ve Bursa ili arasındaki dış ticarete ait Tük verileri incelendiğinde 2017 yılında Bursa’nın toplam dış ticaret hacmi olan 19,659 milyar doların, 362.1 milyon doları Rusya ile gerçekleştiğini görmemiz mümkündür. Yaklaşık %1,8 olarak karşımıza çıkan bu oran, 2018 yılında Rusya ile toplam dış ticaret hacminin 459.9 milyon dolara yükselmesiyle %2,3’e yükselmiştir. 2019 yılına gelindiğinde ise Bursa’nın 17,778 milyar dolarlık dış ticaret hacminin %2,4’ü olan 431,6 milyon dolarlık ticaretin Rusya ile gerçekleştiği görülmüştür.

Tablo 12: Bursa İlinin Rusya ile Dış Ticareti (\$)

YIL	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2017	117.523.131	244.630.461	362.153.592	-127.107.330

2018	151.237.602	308.724.338	459.961.940	-157.486.736
2019	157.329.978	274.316.904	431.646.882	-116.986.926

Kaynak: TÜİK

Bursa'dan gerçekleştirilen 2019 yılındaki ilk 4 aylık toplam ihracat 48.8 milyon dolarken 2020 yılı aynı dönemlerin toplam ihracatı %6 artış ile 52 milyon dolar seviyelerine yükselmiştir, 2020 Nisan ayı ihracatındaki bir önceki yılın aynı dönemine göre yaşanan %16.8'lik düşüşün nedeni ise Rusya'da görülen COVID-19 kaynaklı pazar ve talep daralmaları ile sınırlardaki karantina önlemleri olarak göze çarpmaktadır. Bursa'nın Rusya'dan yaptığı ilgili yılların ilk 4 aylık toplam ithalatı ele alındığında ise ihracata kıyasla daha büyük oranda, %13.4'lük artışın yaşandığı görülmektedir. Dış ticaret hacmi 2019 yılı ilk 4 aylık dönemde 115.7 milyon dolar iken 2020 yılı aynı dönemlerinde 129.2 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 13: ÖTS'ye Göre Bursa İlinin Rusya ile Dış Ticareti (\$)

	İhracat		Değişim Oranı (%)	İthalat		Değişim Oranı (%)
	2019	2020		2019	2020	
Ocak	10.874.278	10.688.001	-1.7	15.872.213	23.730.859	49.5
Şubat	15.446.073	17.165.294	11.1	14.492.557	16.146.797	11.4
Mart	11.562.958	15.040.722	30	17.687.720	18.529.330	4.7
Nisan	11.003.334	9.151.279	-20.2	18.804.446	18.801.119	-0.1
4 Aylık Toplam	48.886.643	52.045.296	6.4	66.856.936	77.208.105	15.4

Kaynak: TÜİK

6. KAYNAKÇA

1. Vikipedi Özgür Ansiklopedi – www.wikipedia.org
2. Worldometers – www.worldometers.com
3. Avrupa Hastalık Önleme ve Kontrol Merkezi – <https://www.ecdc.europa.eu/>
4. T.C. Ticaret Bakanlığı Bilgi Sistemi – www.ticaret.gov.tr
5. Türkiye İstatistik Kurumu – www.tuik.gov.tr
6. Trademap – www.trademap.org
7. Statista – <https://www.statista.com/>
8. Dünya Bankası – www.worldbank.org
9. Trade Atlas <https://www.tradeatlas.com/tr>
10. BBC – <https://www.bbc.com/>
11. Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü – www.unido.org
12. Dış İlişkiler Konseyi – www.cfr.org
13. Dünya Sağlık Örgütü Resmi Web Sitesi – <https://www.who.int/>
14. Euronews – www.euronews.com
15. Rusya Hükümeti Resmi Web Sayfası <http://government.ru/en/>
16. Rusya Hükümeti Resmi COVID-19 Bilgilendirme Sayfası – <https://xn--80aesfpebagmfb1c0a.xn--p1ai/>
17. Rusya Ekonomi Bakanlığı – <http://government.ru/en/department/79/events/>
18. Rusya Sağlık Bakanlığı – <http://government.ru/en/department/23/events/>
19. Uluslararası Çalışma Örgütü – www.ilo.org
20. Rus Ekonomisine Corona darbesi <https://www.milliyet.com.tr/ekonomi/rus-ekonomisine-corona-darbesi-gunde-100-milyar-ruble-kaybediliyor-6198144>
21. Impact of COVID-19 Outbreak On Russia-China Relations <http://diplomatist.com/2020/05/14/impact-of-covid-19-outbreak-on-russia-china-relations/>
22. The Coronavirus Pandemic and Russia-Chinese Border <http://www.theasanforum.org/the-coronavirus-pandemic-and-the-russo-chinese-border/>
23. Rusya-Çin ithalat ihracat verileri
<https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/RUS/StartYear/2014/EndYear/2018/TradeFlow/Import/Indicator/MPRT-TRD-VL/Partner/CHN/Product/all-groups#>
24. Rusya'nın Türkiye'ye uyguladığı gümrük vergileri
<http://www.eurasiancommission.org/ru/act/trade/catr/ett/Pages/default.aspx>
25. Yurtdışı Pazarlarda İthal Talebi Artabilecek Ürünlere ilişkin
<https://covid19.ticaret.gov.tr/ihracat/duyuru/yurtdisi-pazarlarda-ithal-talebi-artabilecek-urunlere-iliskin-musavirliklerimizde>
26. Mahar, I. (21 Nisan 2020). Impact of Covid-19 on Global Economy Structure,
<https://moderndiplomacy.eu/2020/04/22/impact-of-covid-19-on-global-economy-structure/>
27. Covid 19 Pandemic in Russia https://en.wikipedia.org/wiki/COVID-19_pandemic_in_Russia
28. Rusya Sağlık Bakanlığı Corona Virüs Bilgilendirme sayfası <https://xn--80aesfpebagmfb1c0a.xn--p1ai/information/>
29. Home KPMG Economy <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2020/04/russia-government-and-institution-measures-in-response-to-covid.html>
30. Covid-19 vaka sayısında Dünya'da üçüncü olan Rusya'da ölüm sayısı neden düşük
<https://tr.euronews.com/2020/05/25/covid-19-vaka-sayisinda-dunyada-ucuncu-olan-rusya-da-olum-oran-neden-dusuk>